

či delší zprávy, gratulace i soustrasti. Byly tištěny na tuhý bílý karton, téměř výhradně se jménem vytištěným psacím písmem a většinou bez adresy. Naopak u žen bývá uvedeno povolání manžela. Vizitky nebyly vždy posílány poštou, nýbrž velmi často po poslici. Pro delší zprávy byly k dispozici složené dvojlisty. Podobně dvojlistově, ovšem velikosti pohlednice, byly k dostání speciální dopisnice.

Jak vyplývá z předchozích řádek, přijatá korespondence Josefy Náprstkové je velmi početná a ukazuje, že adresátka denně vyřizovala korespondenci jak osobní, tak i úřední provenience v nebyvalém rozsahu. Dochované dopisy dokládají, že korespondence byla důležitou součástí života a sloužila k rychlému předávání informací. Vzhledem k tomu, že paní Náprstková na dopisy ze zámoří mnohdy zaznamenávala i datum přijetí, dovídáme se též o rychlosti a spolehlivosti poštovních služeb. V neposlední řadě častá korespondence je i dokladem toho, že poštovní poplatky byly natolik nízké, že nebránily korespondovat i sociálně slabým.

Psaní dopisů vyžadovalo nejen čas, ale také schopnosti, které se léty precizovaly. Textové ukázky jsou dokladem těchto schopností u několika náhodně vybraných žen. Jsem přesvědčena, že mnozí dnešní středoškoláci by nebyli schopni takovéto dopisy nastylizovat nebo jen zajímavosti cizích krajín popsat.

Dochované dopisy vypovídají o svých autorkách, ale také přinášejí nové informace o samotné Josefě Náprstkové. Mimo jiné ukazují na četnost jejích darů, které autorkám posílala, ať již ve formě cukrovinek, lihovin, novin, ale překvapivě i léků, mastí a lékárnických předpisů. Děkovné dopisy dokládají, že Josefa pokračovala v charitativní činnosti Anny Fingerhutové v daleko větší míře, než se běžně ví. V mnoha případech byla paní Náprstková doslova „šedou eminencí“, která neviděna organizovala pomoc a odmítala jakoukoliv veřejnou pochvalu. Dopisy žen i mužů, s kterými si dopisovala téměř čtyřicet let vypráví četné životní osudy, do kterých Josefa zasahovala sama nebo zprostředkovaně. Takto četná korespondence dává nepřeborné možnosti studia a bude jistě sloužit ještě mnoha badatelům.

Summary**Correspondence of Josefa Křížková-Náprstková**

Josefa Křížková-Náprstková (1838–1907), wife of the famous patron of arts and founder of Czech Industrial Museum in Prague, left us numerous correspondences. More than 5600 letters, postcards, telegrams and greetings cards from 1300 senders are interesting collection for studying their ideas and for understanding period of 19th century too. This collection includes messages of her family, friends, maids, business partners, writers, poets, politics, travellers and Czechs living abroad. Samples of women descriptions foreign countries and their inhabitants support high standard of culture of letter writing.

Translated by author